

Beweging in het onderwijs

Eerste evaluatie van de Leergang Bewegingsonderwijs

Deelrapport studenten en alumni

Tilburg, 30 oktober 2007

Dr. Sanne Smeenk
Drs. Harold van der Werff

Uitgever: IVA
Warandelaan 2, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg
Telefoonnummer: 013-4668466, telefax: 013-4668477
Website: www.iva.nl

© 2007 IVA

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IVA.

Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Aanpak van het onderzoek	2
1.3 Leeswijzer	2
Hoofdstuk 2 Kenmerken respondenten	4
2.1 Achtergrondkenmerken.....	4
2.2 Deelnemende pabo's	4
2.3 Studenten.....	5
2.4 Alumni	6
2.5 Vorderingen leergang bewegingsonderwijs.....	7
Hoofdstuk 3 Leergang bewegingsonderwijs	8
3.1 Keuzes en motieven van studenten t.a.v. de leergang bewegingsonderwijs	8
3.1.1 Keuze van studenten voor vorm leergang bewegingsonderwijs.....	8
3.1.2 Motieven van studenten voor keuze vorm leergang bewegingsonderwijs.....	9
3.1.3 Motieven van studenten voor al dan niet behalen brede bevoegdheid	11
3.2 Keuzes en motieven van alumni t.a.v. de postinitiële leergang bewegingsonderwijs	13
3.3 Ervaring als leerkracht nodig	15
Hoofdstuk 4 Investerings in tijd en geld.....	16
4.1 Investerings in tijd	16
4.2 Investerings in geld.....	19
4.3 Waarde van de investeringen	20
Hoofdstuk 5 Perspectieven op de arbeidsmarkt.....	21
5.1 Belang brede bevoegdheid	21
5.2 Verwachtingen jegens werkgevers	22
5.3 Persoonlijke voorkeuren	23
Hoofdstuk 6 Conclusies en aandachtspunten	24
6.1 Conclusies	24
6.1.1 Leergang bewegingsonderwijs.....	24
6.1.2 Investerings in tijd en geld	25
6.1.3 Perspectieven op de arbeidsmarkt.....	25
6.1.4 Punten van belang	26
6.2 Aandachtspunten	26

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

Als gevolg van een door de Tweede Kamer aangenomen amendement dat in 1997 is ingediend bij de behandeling van een wijziging van de Wet op het primair onderwijs (WPO) is de bevoegdheid voor het geven van bewegingsonderwijs van afgestudeerden van de opleiding tot leraar basisonderwijs (pabo) gewijzigd. Mochten de afgestudeerde leraren voorheen aan alle klassen van het basisonderwijs lesgeven, nu is dit beperkt tot de eerste twee groepen van het basisonderwijs en de leerlingen tot zeven jaar bij speciale scholen voor basisonderwijs en scholen voor speciaal onderwijs. Door het voltooien van de 'Leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo' kunnen de afgestudeerde leraren de brede, volledige bevoegdheid alsnog verkrijgen. De pabo's bieden hiervoor een postinitieel scholingstraject aan. Sommige pabo's geven studenten de mogelijkheid dit traject deels of geheel in de initiële opleiding te volgen in de vorm van een minor.

Het doel van de wijziging is een impuls te geven aan de kwaliteit van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Doordat de pabo wordt ontlast van de taak om de opleiding voor het vak bewegingsonderwijs in de volle breedte (gericht op alle groepen) aan te bieden, kan de opleiding zich concentreren op het geven van bewegingsonderwijs aan het jonge kind (groep 1 en 2). De kwaliteit van het bewegingsonderwijs aan het oudere kind (groep 3 t/m 8) wordt eveneens versterkt omdat de specifieke en intensieve leergang bewegingsonderwijs moet worden gevolgd. Met ingang van het schooljaar 2001-2002 bieden alle pabo's op het gebied van bewegingsonderwijs een smal programma aan, dat wil zeggen een opleidingsprogramma dat zich richt op groep 1 en 2. Medio 2005 is hiervan de eerste lichter afgestudeerden op de arbeidsmarkt gekomen.

De minister heeft in het voorjaar 2006 de Tweede Kamer toegezegd de leergang bewegingsonderwijs in het najaar 2007 te evalueren. Twee punten zijn hierbij van belang: de zwaarte van het vereiste kennis- en vaardigheidsniveau en de inzetbaarheid van de schoolverlaters. Ten aanzien van de zwaarte zijn er kritische geluiden vanuit het scholenveld en cursisten over het mogelijk te hoge niveau van de leergang. De omvang en studiebelasting zouden met name voor beginnende leraren een belemmering vormen om de leergang te volgen. Ten aanzien van de inzetbaarheid zijn er signalen dat de beperkte inzetbaarheid van de afgestudeerde pabo-studenten kan leiden tot praktische problemen binnen de scholen. Daarnaast heeft de nieuwe situatie mogelijk ook gevolgen voor de positie van de pas afgestudeerden op de arbeidsmarkt. Met het oog op deze sig-

nalen heeft de minister de Tweede Kamer laten weten dat de evaluatie van de leergang versneld zal plaatsvinden.

1.2 Aanpak van het onderzoek

De evaluatie van de leergang is gesplitst in drie delen: de pabo's, de basisscholen en de studenten/alumni. Voor elk van deze doelgroepen is een aparte vragenlijst gemaakt. IVA, sociaal wetenschappelijk instituut voor beleidsonderzoek en advies, is verantwoordelijk voor de deelonderzoeken onder de basisscholen en onder de studenten/alumni. Het onderzoek onder de pabo's is uitgevoerd door Suzanne Beek van de KPC Groep en door Henk Verheijde van Paboweb en Frank Rokebrand van Rokebrand Onderwijsmanagement. De twee laatst genoemden waren tevens verantwoordelijk voor de coördinatie tussen de verschillende delen.

Het voorliggende rapport geeft inzicht in de ervaringen en meningen van de studenten en alumni van de pabo. Ze zijn benaderd via een email waarin ze gevraagd is medewerking te verlenen aan het onderzoek door de vragenlijst via internet in te vullen. Van de 3.274 studenten en alumni die aangeschreven zijn, hebben er 1.085 de vragenlijst compleet ingevuld. Dit is een respons van 33%. Deze respons en het aantal van 1.085 zijn ruim toereikend om een betrouwbaar en nauwkeurig beeld van de leergang door de ogen van de studenten/alumni te verkrijgen. Wel dient hierbij te worden opgemerkt dat in dit onderzoek alleen die alumni die in de adressenbestanden van de betrokken pabo's waren opgenomen zijn aangeschreven. Het geeft dus geen volledig representatief beeld van de totale populatie alumni.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk schetsen we een beeld van de respondenten door verschillende kenmerken van zowel studenten als alumni de revue te laten passeren. In hoofdstuk 3 besteden we aandacht aan de keuzes van de respondenten ten aanzien van de leergang bewegingsonderwijs. Hoofdstuk 4 behandelt de investeringen die de leergang kost en vraagt of deze in verhouding staan tot hetgeen de leergang oplevert. In hoofdstuk 5 staan de perspectieven op de arbeidsmarkt centraal en hoofdstuk 6 sluit het rapport af met conclusies en aandachtspunten.

Waar relevant en mogelijk zijn de vragen gekruist naar student versus alumni en/of naar regio. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat de antwoordcategorie 'weet niet / geen mening' niet in de beschrijving van de resultaten is meegenomen. Hierdoor kan het aantal respondenten dat een vraag heeft beantwoord per vraag verschillen. Tot slot zijn in het onderzoek relatief veel vragen opgenomen die gezien hun relevantie slechts aan een deel van de respondenten zijn voorgelegd. In de beschrijving van de resultaten in de navolgende hoofdstukken wordt aangegeven om welk

deel het gaat. Voor de volledigheid geeft tabel 1.1 een overzicht van welke figuur betrekking heeft op welk deel van de respondenten.

Tabel 1.1 Overzicht betrokken respondenten per figuur

Figuur	STUDENTEN							ALUMNI				
	LB					LB ge- stopt	Later PLB	Geen plannen LB	PLB		Later PLB	Geen plannen PLB
	Nog starten		Bezig		Afge- rond				Bezig	Afge- rond		
	CM	DC	CM	DC								
2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2	X	X	X	X	X	X	X	X				
2.3									X	X	X	X
2.4	X	X	X	X					X			
3.1	X	X	X	X	X	X	X	X				
3.2	X		X									
3.3		X		X								
3.4							X					
3.5	X	X	X	X	X		X					
3.6						X		X				
3.7									X	X	X	X
3.8									X	X		
3.9	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1			X	X	X				X	X		
4.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.3			X	X	X					X		
4.4	X	X									X	
4.5					X				X	X		
4.6		X									X	
4.7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Gebuchte afkortingen:

LB = leergang bewegingsonderwijs

PLB = postinitiële leergang bewegingsonderwijs

CM = complete minor

DC = deelcertificaten

Hoofdstuk 2

Kenmerken respondenten

2.1 Achtergrondkenmerken

Van de 1.085 respondenten is 58% nog bezig met de studie (n = 625) terwijl 42% reeds afgestudeerd is (n = 460). 14% van de respondenten is man tegen 86% vrouwelijke respondenten. De gemiddelde leeftijd is 24 jaar, waarbij de jongste respondent 16 en de oudste 58 jaar is.

Bijna de helft van de respondenten (46%) doet meerdere keren per week zelf actief aan sport en 31% doet dat ongeveer één keer per week. 8% sport twee tot drie keer per maand en 14% geeft aan niet of nauwelijks actief aan sport te doen.

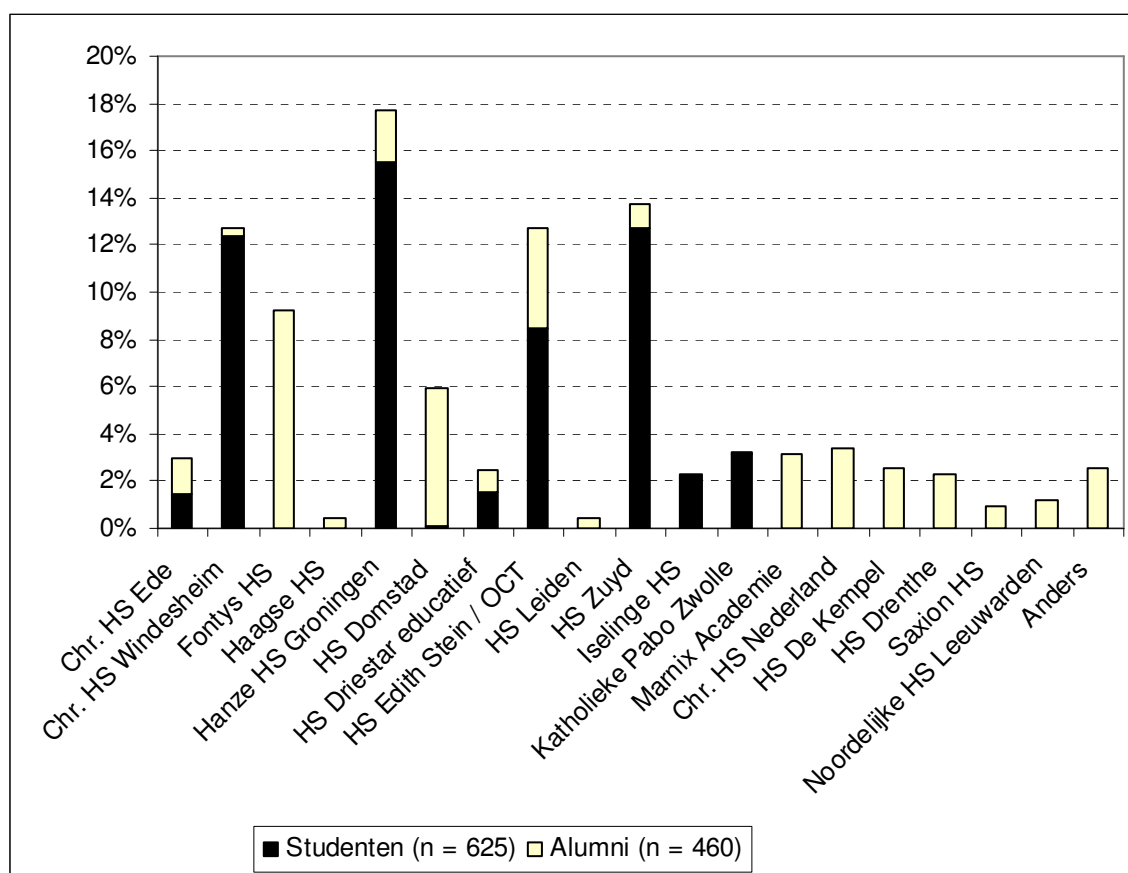
2.2 Deelnemende pabo's

Figuur 2.1 geeft aan hoe de deelnemende studenten en alumni verdeeld zijn over de verschillende pabo's. Bij sommige scholen zijn er alleen studenten die hebben geantwoord, zoals bij de Ise-linge Hogeschool en de Katholieke Pabo Zwolle, en bij andere scholen zijn er alleen alumni als respondenten, zoals bij de Fontys Hogescholen, de Marnix Academie en de Christelijke Hogeschool Nederland.

De respondenten die aan de Hanzehogeschool Groningen studeren of hebben gestudeerd (18%), vormen de grootste groep, gevolgd door bijna 14% die verbonden is (geweest) aan de Hogeschool Zuyd. 13% is of was gelieerd aan de Hogeschool Windesheim en een even groot aandeel aan de Hogeschool Edith Stein / OCT.

Bovenstaande resultaten geven aan dat de verdeling van respondenten in de steekproef lijkt af te wijken van die in de populatie. Omdat we verwachten dat de verschillen tussen de respondenten van verschillende pabo's minimaal is, heeft deze afwijking nauwelijks invloed op de betrouwbaarheid van de resultaten.

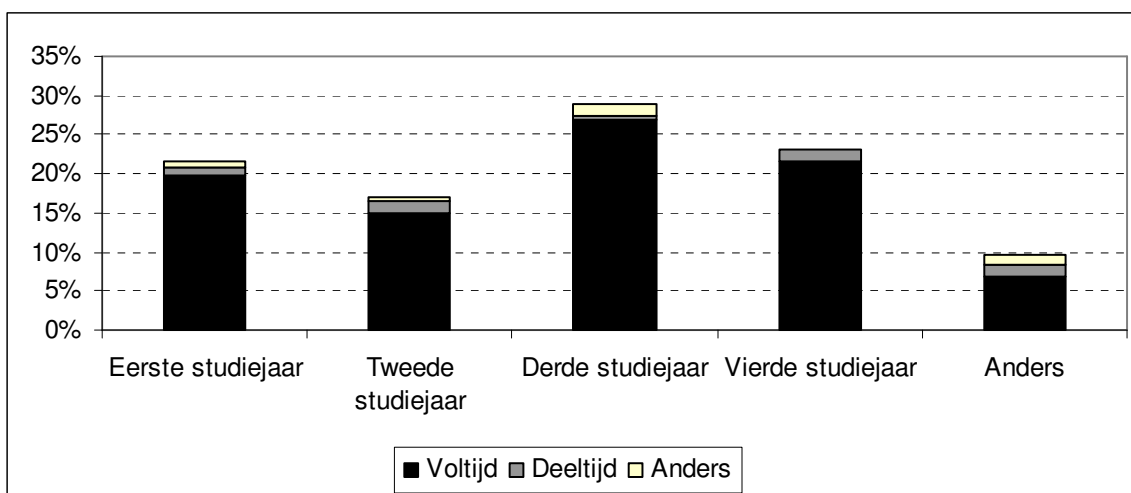
Figuur 2.1 Deelnemende pabo's

2.3 Studenten

De studenten zijn redelijk gelijk verdeeld over de studie jaren (zie figuur 2.2). De meesten van hen (90%) studeren in voltijd. Slechts 4% volgt de pabo in deeltijd en 6% geeft aan op andere wijze de opleiding te volgen. De verhouding voltijd-deeltijd is in alle studie jaren ongeveer gelijk.

Figuur 2.2 Studiejaar en voltijd/deeltijd (n = 625)

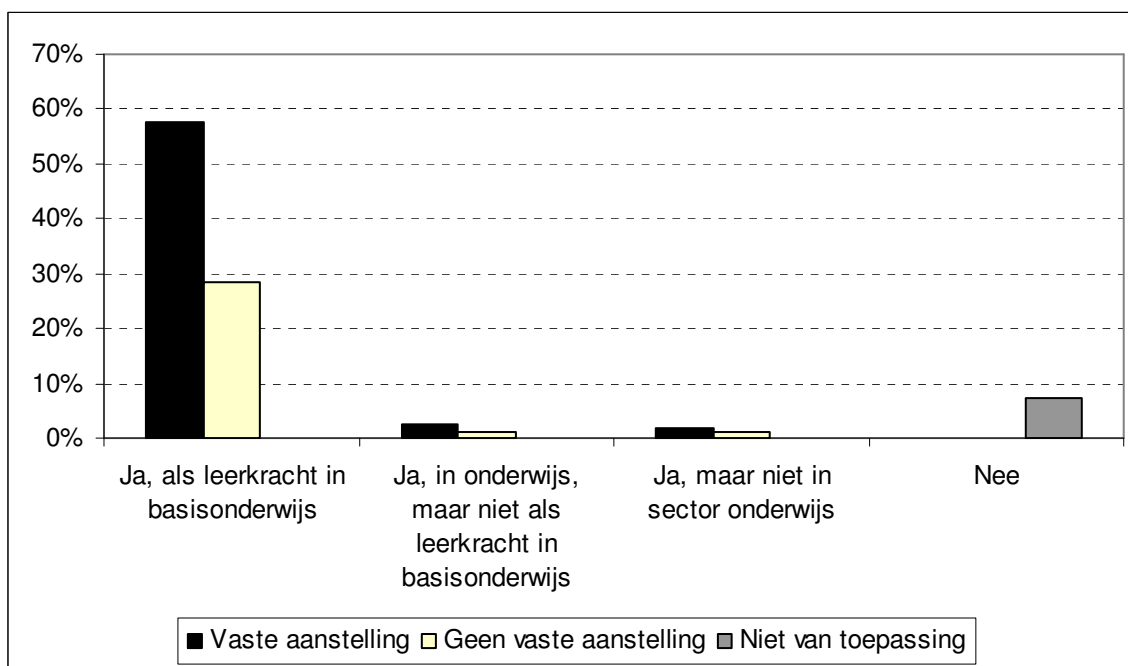
2.4 Alumni

Aan de alumni is gevraagd of zij reeds betaald werkzaam zijn. De meerderheid (86%) geeft aan dat zij werkzaam zijn in de functie waarvoor zij zijn opgeleid: leerkracht in het basisonderwijs. Daarnaast werkt 4% wel als leerkracht maar niet in het basisonderwijs, is 3% betaald werkzaam maar niet in de sector onderwijs en heeft 7% nog geen betaalde baan gevonden.

Aan de alumni die betaald werkzaam zijn, is vervolgens gevraagd wat de omvang van hun formele arbeidscontract is. Meer dan de helft van hen (56%) heeft een fulltime contract (36 uur of meer). 18% werkt tussen de 28 en 35 uur, 16% tussen de 18 en 27 uur en 10% werkt minder dan 18 uur.

Ook is gevraagd of de alumni een vaste of een tijdelijke aanstelling hebben. 67% geeft aan een vaste aanstelling te hebben tegen 33% die dat niet heeft. Als we de vorm van de aanstelling afzetten tegen de vraag of ze momenteel betaald werkzaam zijn, dan blijkt dat de vaste aanstellingen in absolute zin het meest voorkomen onder de alumni die betaald werkzaam zijn als leerkracht in het basisonderwijs (zie figuur 2.3). In relatieve zin is er geen verschil tussen de vaste en tijdelijke aanstellingen.

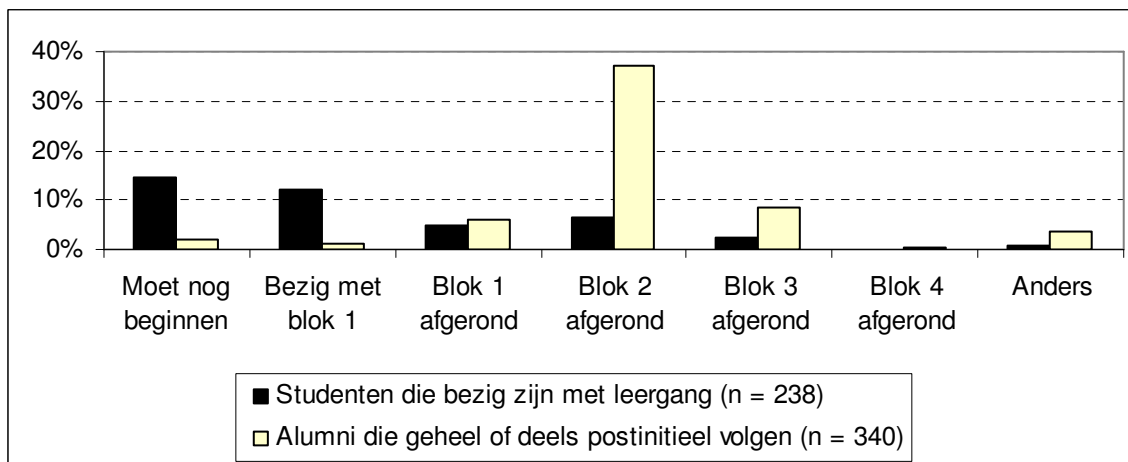
Figuur 2.3 Betaald werkzaam en aanstelling (n = 460)

2.5 Vorderingen leergang bewegingsonderwijs

Als we vragen hoe ver de respondenten gevorderd zijn met de (postinitiële) leergang bewegingsonderwijs dan valt met name op dat een groot deel van de alumni (37%) blok 2 heeft afgerond ten tijde van het invullen van de vragenlijst (september 2007). De studenten zijn wat evenwichtiger over de blokken verdeeld al moeten veel studenten nog met de blokken beginnen (zie figuur 2.4).

Figuur 2.4 Vorderingen leergang bewegingsonderwijs

Hoofdstuk 3

Leergang bewegingsonderwijs

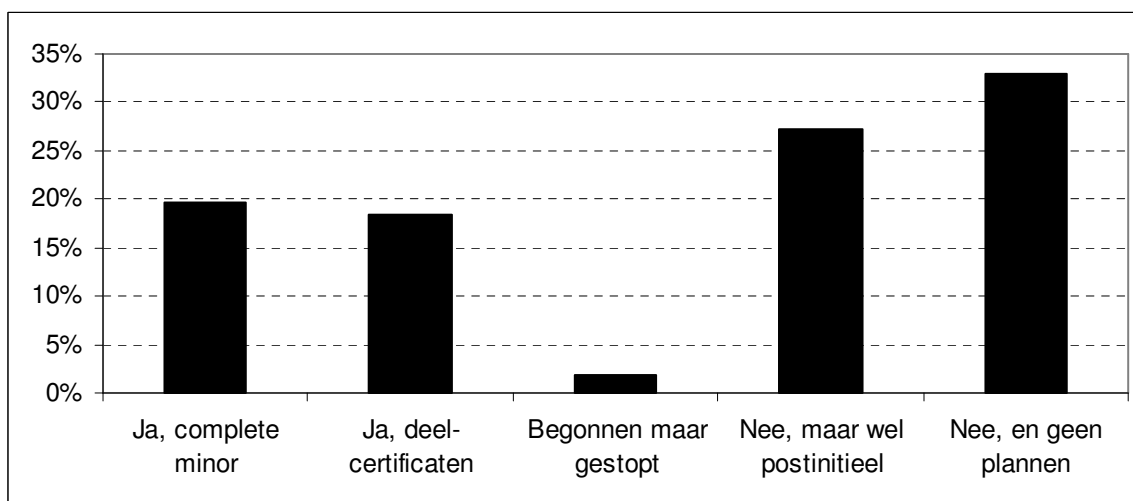
3.1 Keuzes en motieven van studenten ten aanzien van de leergang bewegingsonderwijs

3.1.1 Keuze van studenten voor vorm leergang bewegingsonderwijs

Om de brede bevoegdheid voor het bewegingsonderwijs te behalen, hebben de studenten de mogelijkheid dit initieel (in de vorm van een complete minor of in de vorm van deelcertificaten c.q. een minor met 2 of 3 van de 4 blokken) of postinitieel te doen. Opvallend is dat 60% van de studenten aangeeft te hebben gekozen om níet tijdens de pabo-opleiding te werken aan een brede bevoegdheid (zie figuur 3.1). Deze groep valt uiteen in aan de ene kant de studenten die later wel de postinitiële leergang bewegingsonderwijs willen volgen (27%) en aan de andere kant de studenten die ook geen plannen hebben om die brede bevoegdheid überhaupt te behalen (33%). Van de studenten die wél tijdens de pabo-opleiding aan de brede bevoegdheid werken, doen ongeveer evenveel studenten dit via de complete minor (bijna 20%) als via deelcertificaten (18%). 2% geeft aan te zijn begonnen tijdens de pabo-opleiding maar tussentijds te zijn gestopt.

Met betrekking tot de spreiding over de regio's valt op dat vooral de respondenten in het westen de complete minor kiezen, net als de respondenten uit het oosten van het land, die overigens ook relatief vaak voor de deelcertificaten kiezen. Het grootste gedeelte dat geen plannen heeft om de brede bevoegdheid te behalen komt uit het noorden.

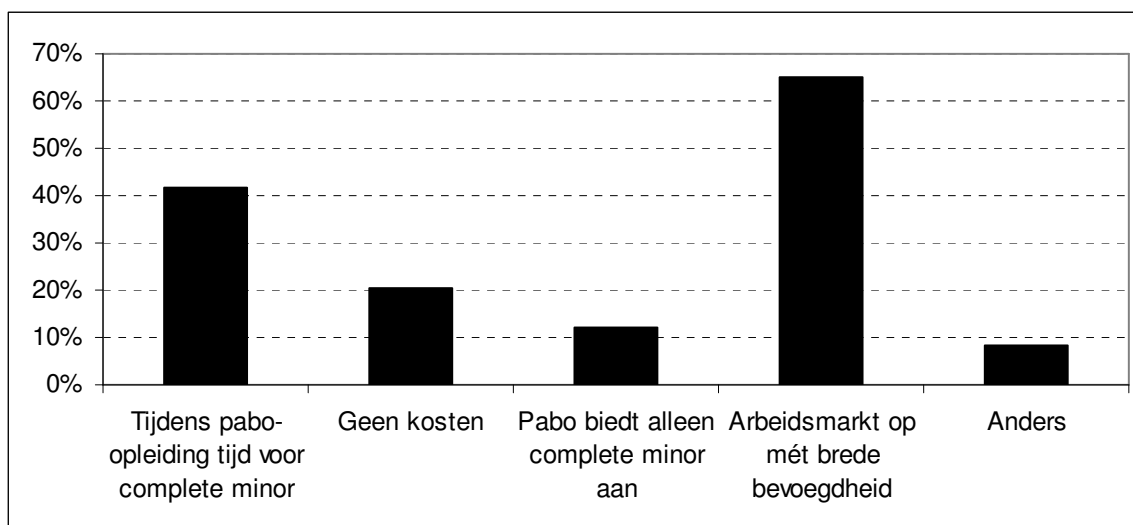
Figuur 3.1 Keuze voor vorm leergang bewegingsonderwijs (n = 625)

3.1.2 Motieven van studenten voor keuze vorm leergang bewegingsonderwijs

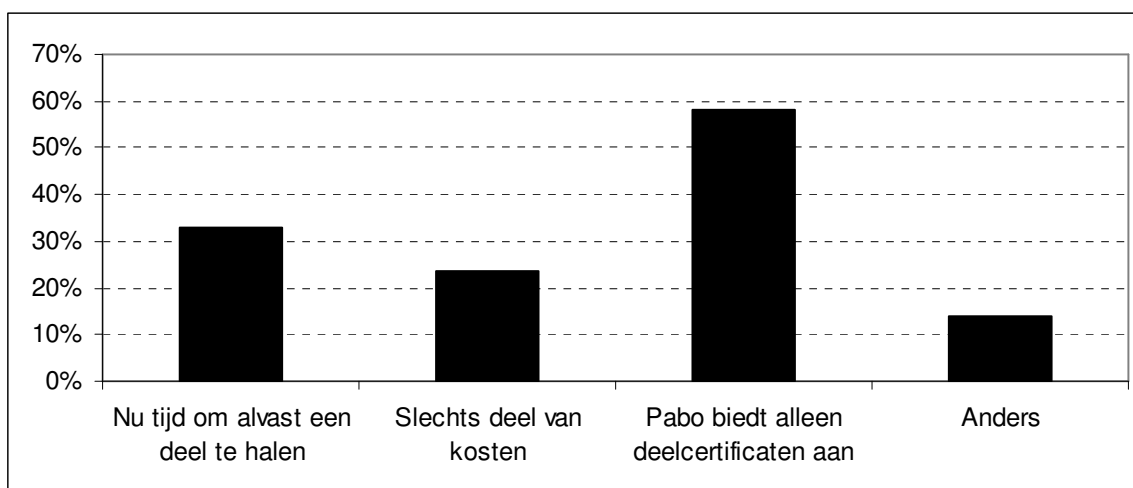
De motieven van studenten om voor een bepaalde vorm van de leergang bewegingsonderwijs te kiezen lopen uiteen. Het belangrijkste motief voor de studenten die voor de complete minor hebben gekozen is dat zij de arbeidsmarkt op willen mét een brede bevoegdheid (zie figuur 3.2). Daarnaast geeft meer dan 40% van deze studenten aan dat ze tijdens de pabo-opleiding tijd hebben om de gehele brede bevoegdheid te behalen, gevolgd door 20% die zegt kosten te vermijden die ze wel zouden hebben bij de deelcertificaten en de postinitieële leergang. 12% van de studenten die voor de complete minor heeft gekozen, had geen andere optie omdat hun pabo alleen de mogelijkheid van een complete minor aanbiedt.

Figuur 3.2 Motieven voor complete minor (n = 123) (meerdere antwoorden mogelijk)

Een groot deel van de studenten die voor deelcertificaten heeft gekozen, had in feite geen keuze. Immers, voor 58% van hen biedt hun pabo alleen deze mogelijkheid aan (zie figuur 3.3). Daarnaast geeft een derde van de betreffende studenten aan dat ze nu tijd hebben om alvast een deel van de brede bevoegdheid te behalen. Tot slot is het slechts een deel van de kosten hoeven te betalen voor 23% van de studenten een argument om te kiezen voor deelcertificaten.

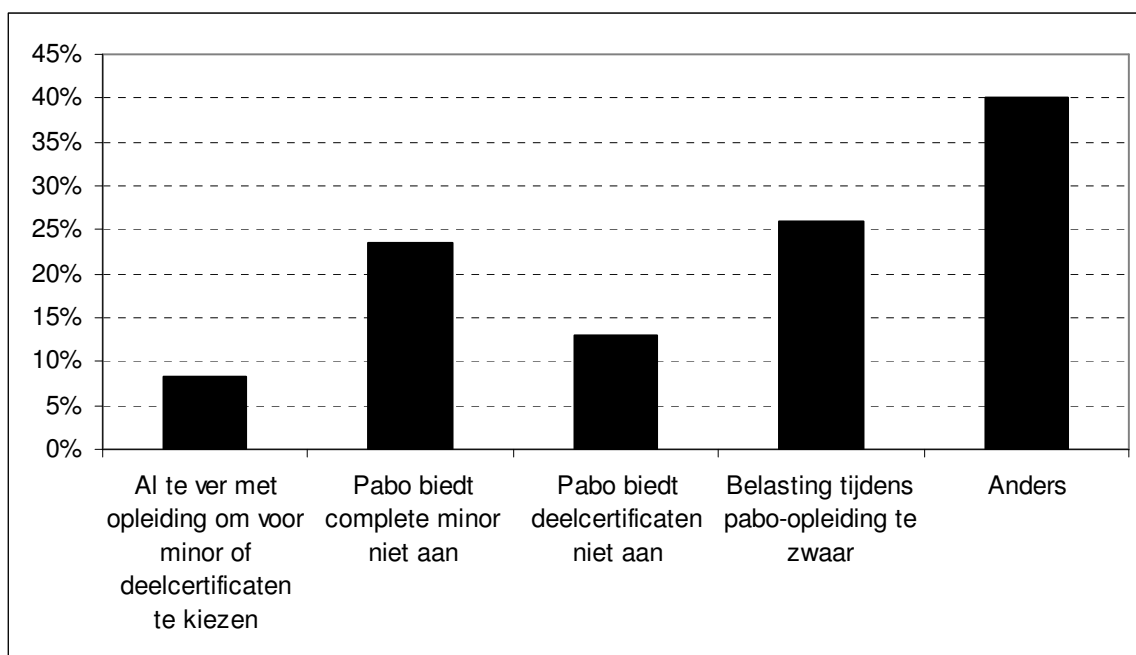
Figuur 3.3 Motieven voor deelcertificaten (n = 115) (meerdere antwoorden mogelijk)

Voor de studenten die de postinitiële leergang bewegingsonderwijs willen volgen, is een andere dan de in de vragenlijst voorgestelde motieven de belangrijkste (zie figuur 3.4). Zo wordt relatief vaak aangegeven dat ze nog onvoldoende informatie hebben gehad of dat ze nog niet op de hoogte zijn gebracht van de mogelijkheden. Ook zijn er behoorlijk wat respondenten die aangeven dat ze nog geen keuze hebben gemaakt omdat ze nog niet hoeven of kunnen kiezen (bijvoorbeeld omdat ze nog maar in het begin van de studie zitten).

Van de wel voorgestelde motieven is de zware belasting van het volgen van de leergang bewegingsonderwijs tijdens de pabo-opleiding het meest genoemd (26%). Daarnaast is 44% als het ware gedwongen de postinitiële leergang te volgen omdat hun pabo de initiële leergang als complete minor of in deelcertificaten niet aanbiedt (36%) of omdat ze al te ver waren met de opleiding om nog voor een minor of deelcertificaten te kiezen (8%).

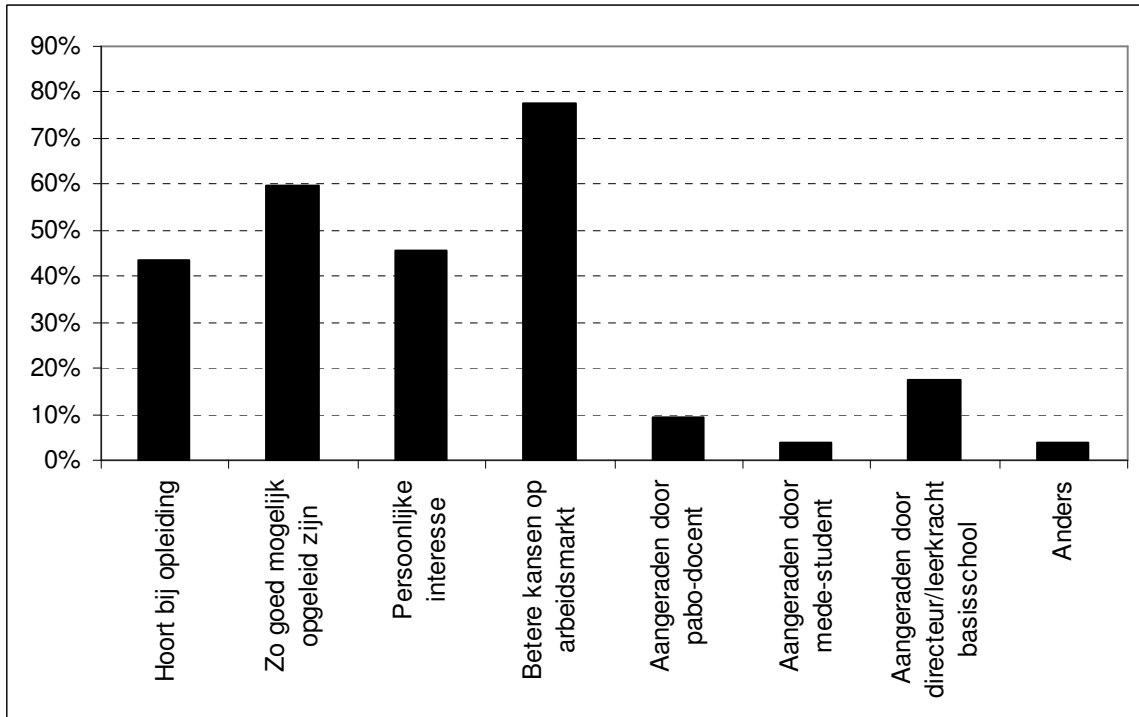
Figuur 3.4 Motieven voor keuze postinitiële leergang (n = 170) (meerdere antwoorden mogelijk)

3.1.3 Motieven van studenten voor al dan niet behalen brede bevoegdheid

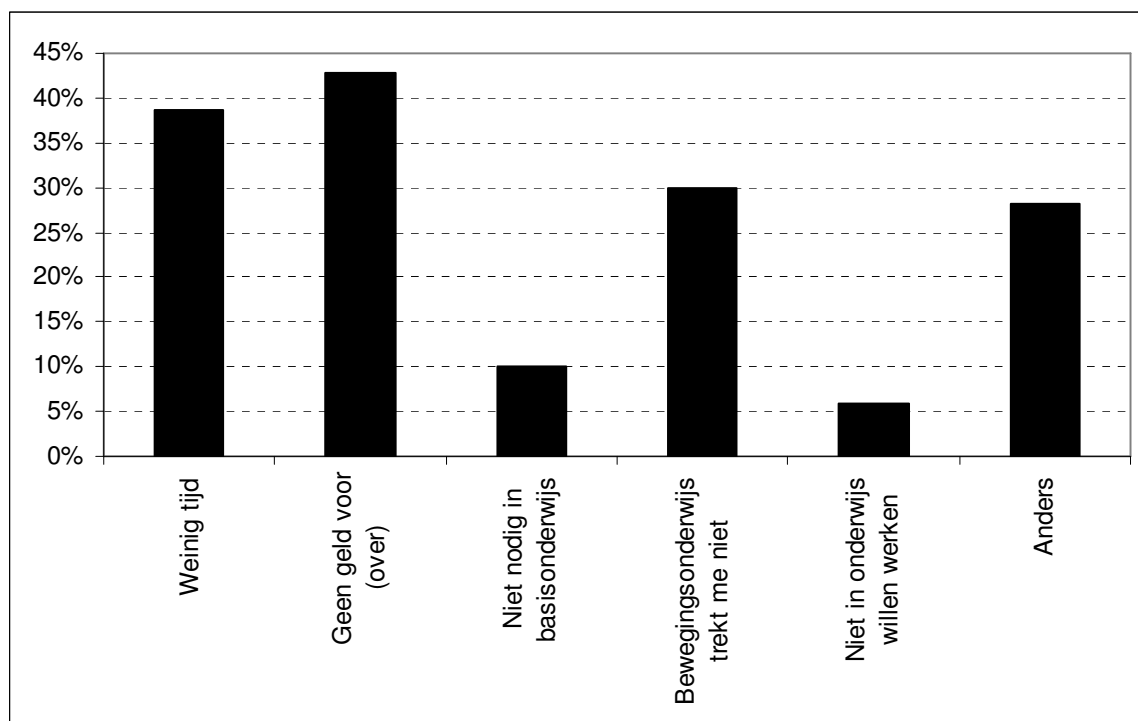
De belangrijkste motieven voor de studenten om wél de brede bevoegdheid te behalen (via de complete minor, via deelcertificaten of via de postinitiële leergang) zijn dat zij denken dat ze met een brede bevoegdheid betere kansen op de arbeidsmarkt hebben (78%) en dat zij zo goed mogelijk opgeleid willen zijn om bewegingsonderwijs te geven (60%) (zie figuur 3.5). Daarnaast is persoonlijke interesse in sport en bewegen (46%) een belangrijke drijfveer voor het behalen van de brede bevoegdheid en vindt 43% de brede bevoegdheid bij de opleiding horen. Relatief weinig wordt de studenten door anderen (pabodocent, medestudent of directeur/leerkracht van een basisschool) aangeraden om de brede bevoegdheid te behalen (30%).

Figuur 3.5 Motieven voor het wél behalen brede bevoegdheid (n = 408) (meerdere antwoorden mogelijk)

De studenten die gestopt zijn of geen plannen hebben om de brede bevoegdheid te behalen geven aan dat ze daarvoor nu weinig tijd (39%) of geen geld (43%) hebben (zie figuur 3.6). Een derde van deze studenten geeft aan dat het lesgeven in sport en bewegen ze niet trekt en een bijna even groot deel geeft een andere dan voorgestelde motieven. Onder deze andere motieven wordt relatief vaak genoemd dat ze nog geen definitieve keuze hebben gemaakt, dat ze vinden dat een vakleerkracht het bewegingsonderwijs moet verzorgen en dat ze door het afronden van een andere opleiding (bijv. ALO of CIOS) reeds breed bevoegd zijn. Vervolgens zijn er relatief weinig studenten die de brede bevoegdheid niet willen behalen omdat ze dat niet nodig achten (10%) of omdat ze niet in het onderwijs willen werken (6%).

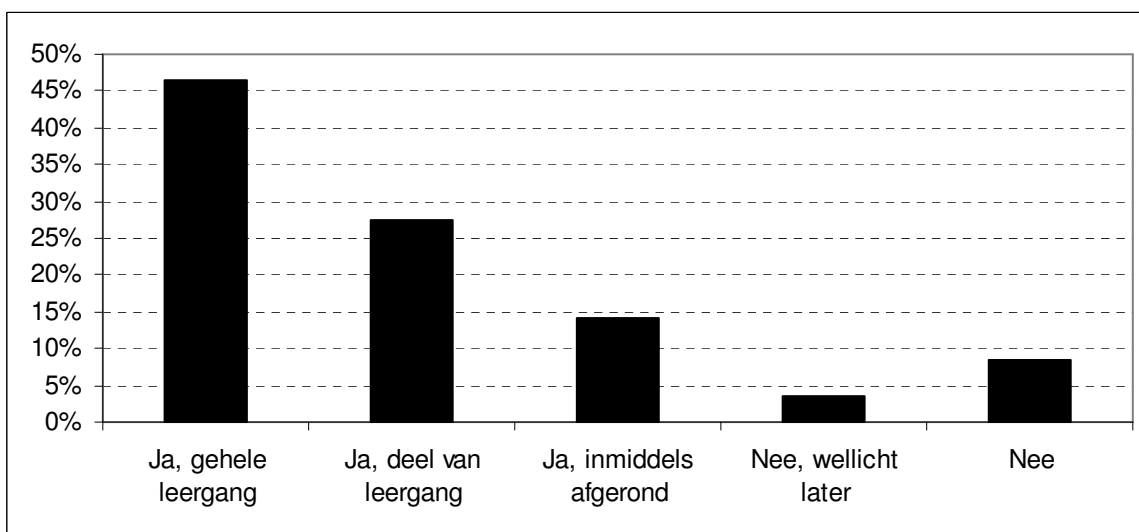
Figuur 3.6 Motieven voor het níet behalen brede bevoegdheid (n = 217) (meerdere antwoorden mogelijk)

3.2 Keuzes en motieven van alumni ten aanzien van de postinitiële leergang bewegingsonderwijs

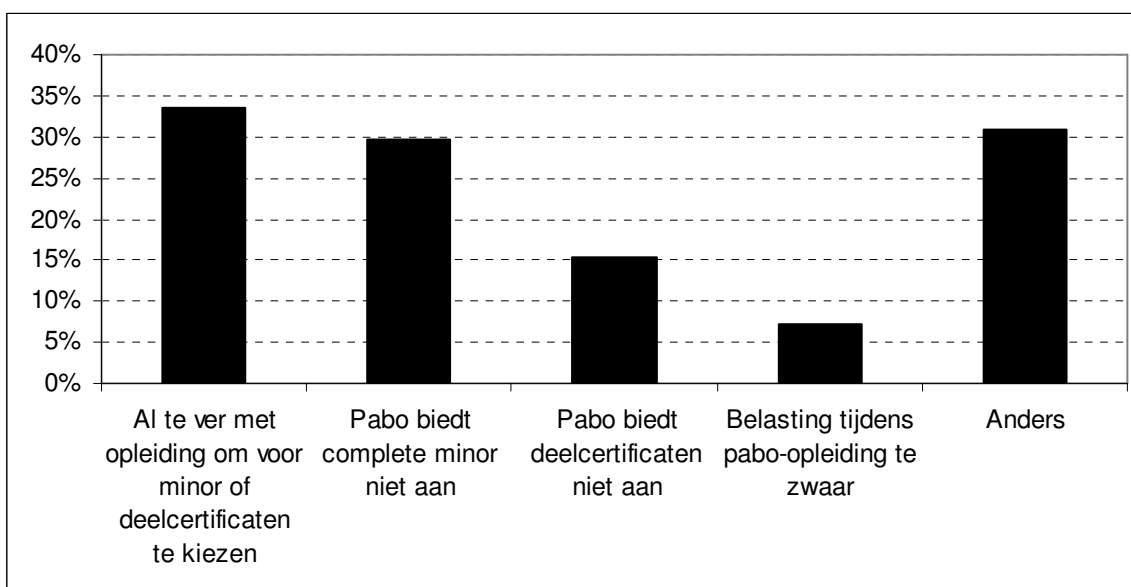
De alumni kunnen de brede bevoegdheid via de postinitiële leergang bewegingsonderwijs behalen. Bijna driekwart van hen geeft aan momenteel de gehele of delen van de leergang te volgen en 14% heeft de leergang inmiddels afgerond (zie figuur 3.7). Een klein deel van de alumni (3%) wil de postinitiële leergang wellicht later volgen en 8% is niet met de leergang bezig. Vooral in het zuiden lijken de alumni te kiezen voor het volgen van de postinitiële leergang, hetzij in de complete vorm hetzij in gedeeltes. De respondenten in het noorden zijn minder eensgezind: elke antwoordcategorie heeft bijna evenveel noordelijke respondenten.

Figuur 3.7 Keuze voor al dan niet postinitiële leergang bewegingsonderwijs (n = 460)

De motieven van alumni die geheel of deels bezig zijn met de postinitiële leergang bewegingsonderwijs of deze afgerond hebben om voor deze postinitiële vorm te kiezen liggen vooral in het feit dat ze geen andere keuze hadden: ofwel ze waren al te ver met hun opleiding om nog voor een minor of de deelcertificaten te kiezen (34%), ofwel hun pabo bood de complete minor (30%) of deelcertificaten (15%) niet aan (zie figuur 3.8). Het motief dat de belasting van de minor of deelcertificaten tijdens de pabo-opleiding te zwaar is, wordt door slechts 7% aangedragen. Bijna een derde van de alumni geeft een andere dan genoemde motieven, waarbij het reeds behalen van een deel van de leergang tijdens de initiële opleiding een veelvoorkomende is.

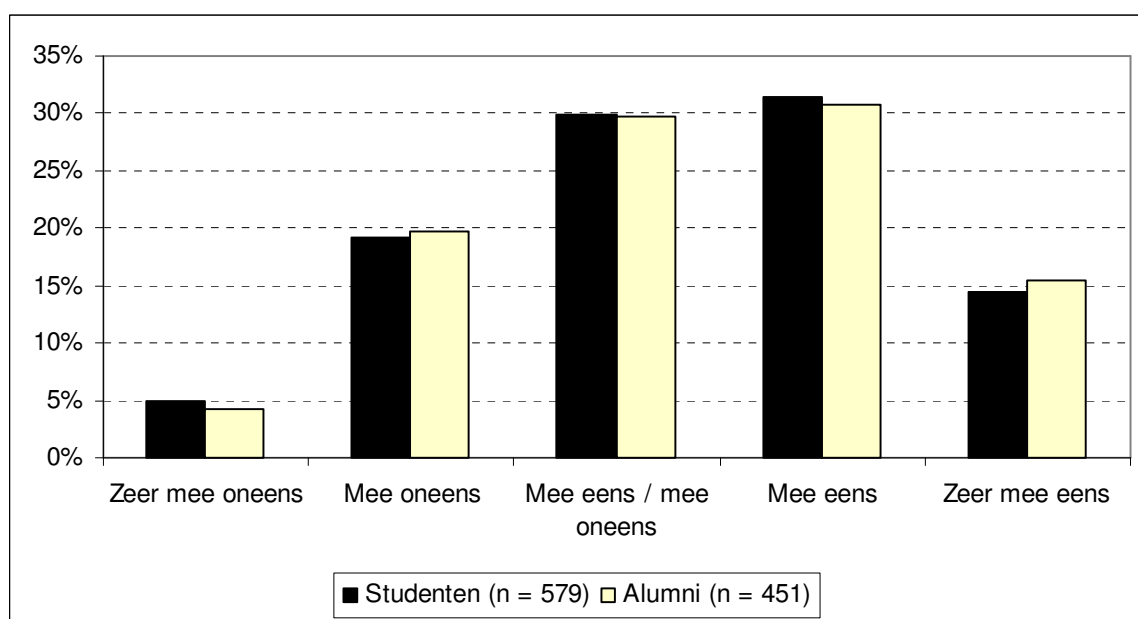
Figuur 3.8 Motieven voor keuze postinitiële leergang bewegingsonderwijs (n = 170) (meerdere antwoorden mogelijk)

3.3 Ervaring als leerkracht nodig

46% van zowel de studenten als de alumni vindt dat ervaring als groepsleerkracht nodig is om de leergang bewegingsonderwijs goed te kunnen volbrengen terwijl 24% van beide groepen dat niet vindt. De studenten en alumni zijn het zeer met elkaar eens: op een schaal van 1 (= zeer mee oneens) tot 5 (zeer mee eens) scoren beide groepen respondenten gemiddeld een 3,3. De meningen verschillen ook nauwelijks over de regio's.

Figuur 3.9 Ervaring als leerkracht nodig

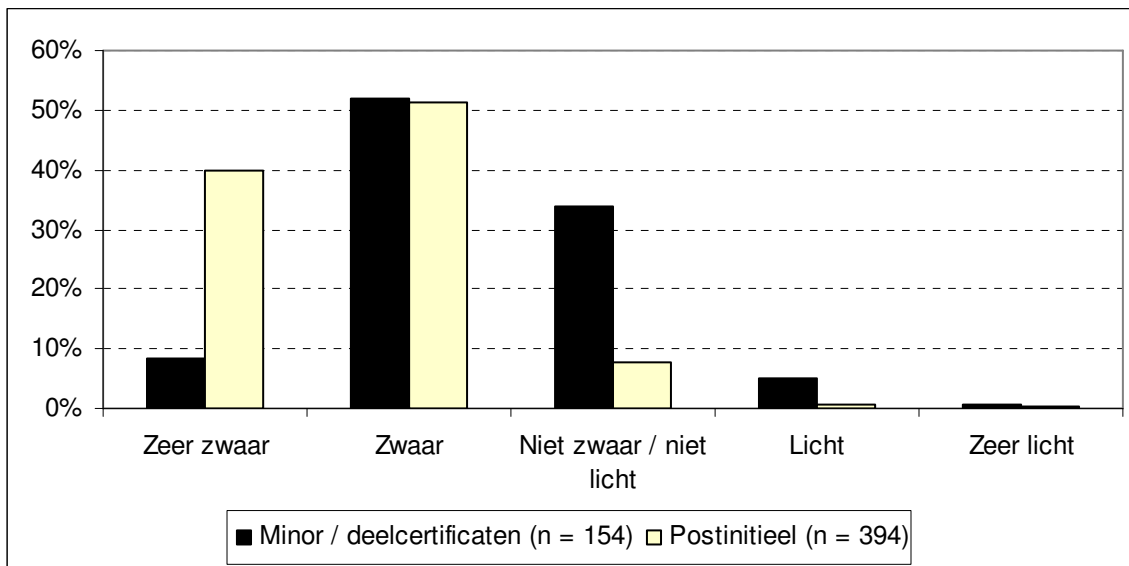
Hoofdstuk 4

Investerings in tijd en geld

4.1 Investerings in tijd

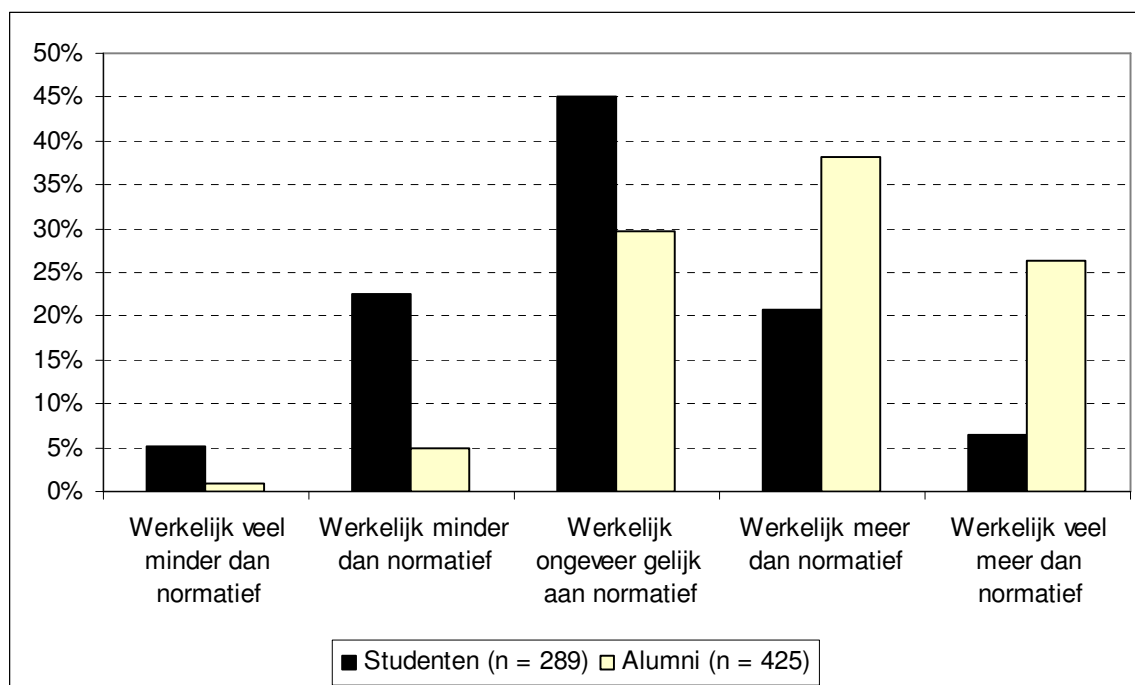
Aan de studenten die bezig zijn met de leergang bewegingsonderwijs (via de complete minor of via deelcertificaten) en aan de alumni die geheel of deels de postinitiële leergang bewegingsonderwijs volgen of deze hebben afgerond is gevraagd hoe zij de belasting in uren ervaren. Het blijkt dat 60% van de studenten de leergang (zeer) zwaar vindt en maar liefst 91% van de alumni deelt deze mening (zie figuur 4.1). Daarnaast beschouwt een derde van de studenten de leergang als niet zwaar en niet licht, terwijl dat bij de alumni slechts door 8% zo wordt ervaren. Daar tegenover staat 6% van de studenten die de belasting (zeer) licht vindt. Van de alumni is maar 1% deze mening toegedaan. Met andere woorden, de leergang wordt vooral door alumni en in iets mindere mate door studenten als (zeer) zwaar ervaren.

Figuur 4.1 Belasting in uren

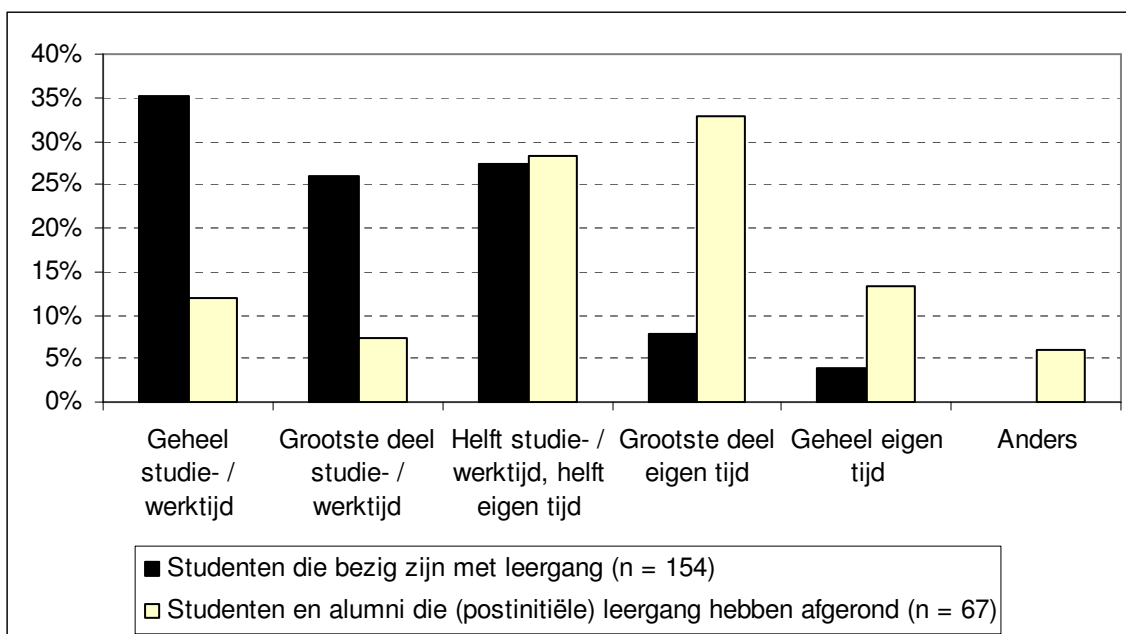
Voor de complete leergang bewegingsonderwijs staat normatief 800 uur: vier blokken van elk 200 uur. Aan de studenten en alumni is gevraagd hoe de werkelijk bestede tijd aan de leergang bewegingsonderwijs zich verhoudt tot de tijd die er normatief voor staat (zie figuur 4.2). Het merendeel van de alumni (64%) geeft aan dat zij veel meer tijd besteed hebben dan er normatief voor staat terwijl dat bij de studenten 27% is. Bovendien geeft 28% van laatstgenoemden zelfs aan dat hun werkelijk bestede tijd (veel) minder is dan er normatief voor staat. Bij de alumni is dat slechts 6%. Al met al laten de resultaten zien dat vooral de postinitiële leergang (veel) meer tijd kost dan er normatief voor staat. Dit resultaat is in lijn met de mate waarin de leergang vooral door alumni als (zeer) zwaar wordt ervaren (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2 Belasting in uren werkelijk versus normatief

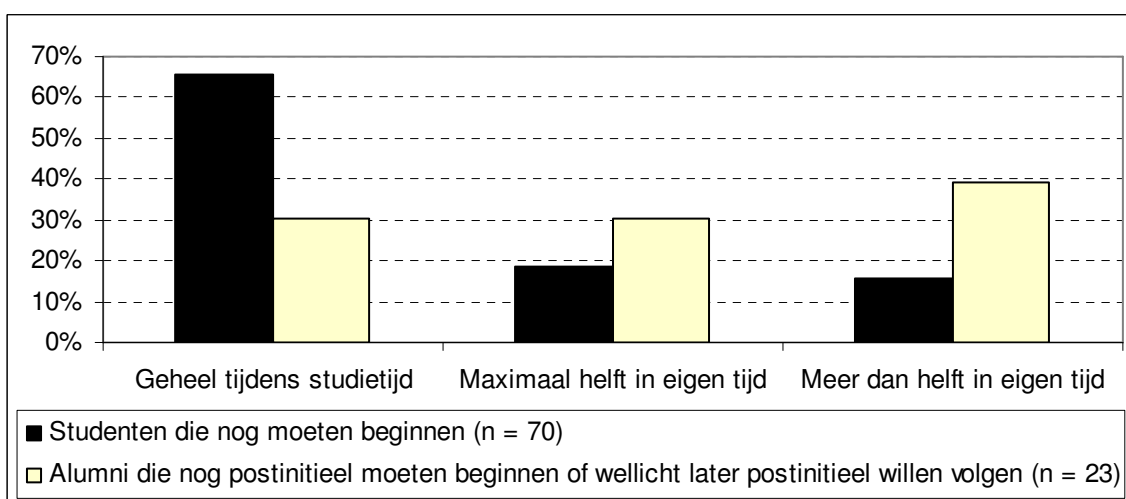
Vervolgens is gevraagd aan de studenten die bezig zijn met de leergang bewegingsonderwijs (via de complete minor of via deelcertificaten) en aan de studenten en alumni die de (postinitiële) leergang hebben afgerond hoeveel tijd ze besteden of hebben besteed aan de leergang. Uit figuur 4.3 is af te lezen dat meer dan 60% van de betreffende studenten geheel of voor het grootste deel hun studietijd gebruiken tegen 12% die de gehele leergang of het grootste deel daarvan in eigen tijd volgt. Niet geheel verwonderlijk liggen de verhoudingen van eigen tijd versus studie- of werktijd voor de studenten en alumni die de (postinitiële) leergang hebben afgerond andersom: 46% heeft geheel of voor het grootste deel eigen tijd aan de leergang besteed, tegen 19% die de leergang vooral in studie- of werktijd heeft gevolgd.

Figuur 4.3 Tijdsbesteding

Als aan respondenten die nog met de (postinitiële) leergang moeten beginnen (zowel studenten als alumni) gevraagd wordt of zij een deel van de leergang in hun eigen tijd zouden willen doen dan blijkt dat twee derde van de studenten voorkeur heeft om de leergang vooral tijdens studietijd te volgen (zie figuur 4.4). De meningen van de alumni zijn wat meer verdeeld: elk van de in de vragenlijst genoemde opties wordt door ongeveer een derde gekozen. Al met al lijkt de bereidheid om de leergang in eigen tijd te doen onder alumni groter dan onder studenten.

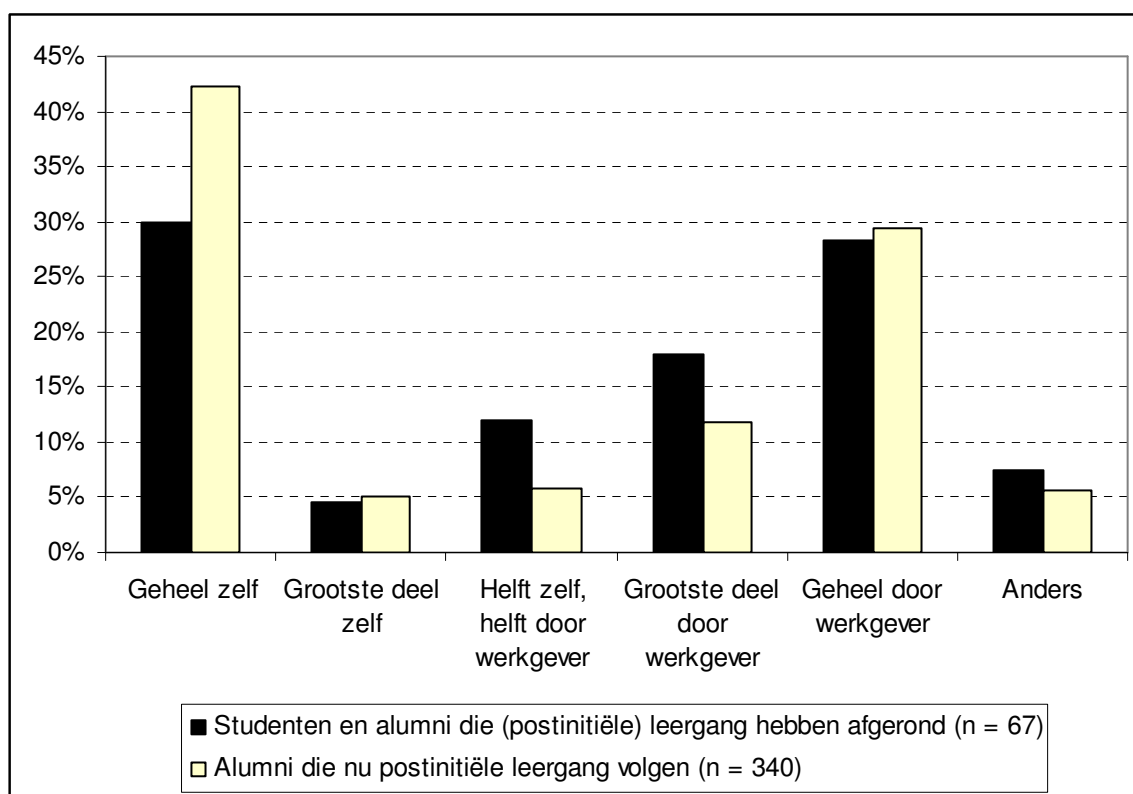
Figuur 4.4 Bereidheid om leergang in eigen tijd te doen

4.2 Investerings in geld

De kosten voor de postinitiële leergang bewegingsonderwijs worden bij de alumni die momenteel geheel of deels deze leergang volgen vooral óf geheel door henzelf (42%) óf geheel door de werkgever betaald (29%) (zie figuur 4.5). Bij de studenten en alumni die de (postinitiële) leergang hebben afgerond loopt de wijze van bekostiging wat meer uiteen: bijna een derde van deze groep (30%) betaalt de kosten geheel zelf, terwijl bij 28% de werkgever de kosten geheel op zich neemt. Daarnaast geeft 18% aan dat het grootste deel door de werkgever betaald wordt en 12% betaalt de helft van de kosten zelf, terwijl de werkgever de andere helft betaalt. Slechts een klein deel (4%) betaalt het grootste deel zelf.

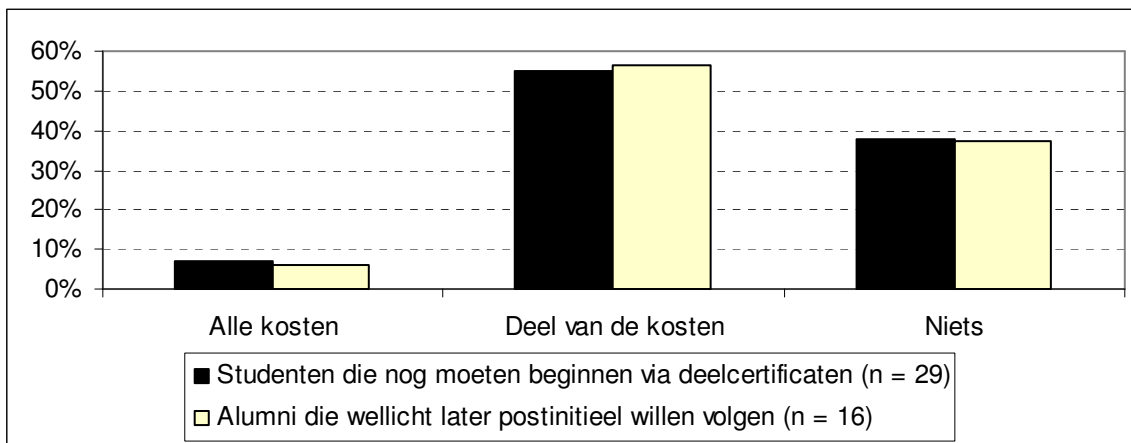
Figuur 4.5 Kosten

In tegenstelling tot de studenten die de complete minor kiezen, hebben de studenten die nog met de leergang in de vorm van deelcertificaten moeten beginnen wél kosten voor de delen die ze postinitieel volgen. Op de vraag welk deel van de kosten van de leergang bewegingsonderwijs ze zelf willen betalen, antwoordt meer dan de helft van deze laatste groep dat zij bereid zijn een deel van de kosten op zich te nemen (zie figuur 4.6). Slechts 7% van hen is bereid alle kosten te beta-

len en 38% wil helemaal niets betalen. Voor de alumni die wellicht later de postinitiële leergang willen volgen is het beeld vrijwel gelijk.

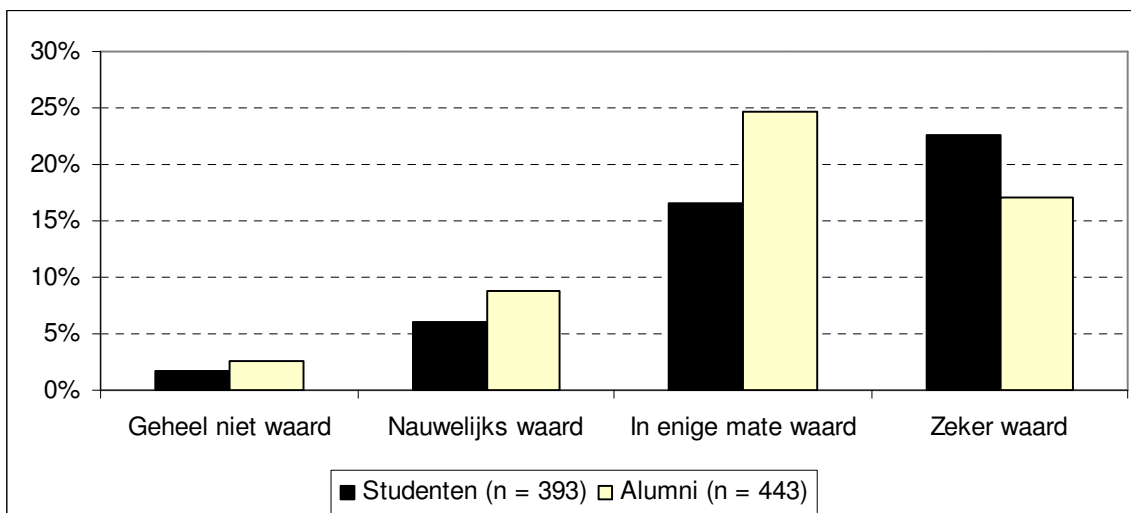
Figuur 4.6 *Bereidheid om (deel van) kosten zelf te betalen*

4.3 Waarde van de investeringen

De verhouding tussen de inspanningen voor de leergang bewegingsonderwijs en de mate waarin de respondenten beter zijn toegerust om bewegingsonderwijs te geven is een indicatie of de leergang de investering waard is geweest. In figuur 4.7 is te zien dat 80% van alle respondenten de leergang in enige mate of zeker waard vindt, tegen 20% die het geheel niet of nauwelijks de investering waard acht. Op een schaal van 1 (= geheel niet) tot 4 (= zeker waard) is de gemiddelde score van de studenten 3,3 en van de alumni 3,1.

Figuur 4.7 *Waarde investering*

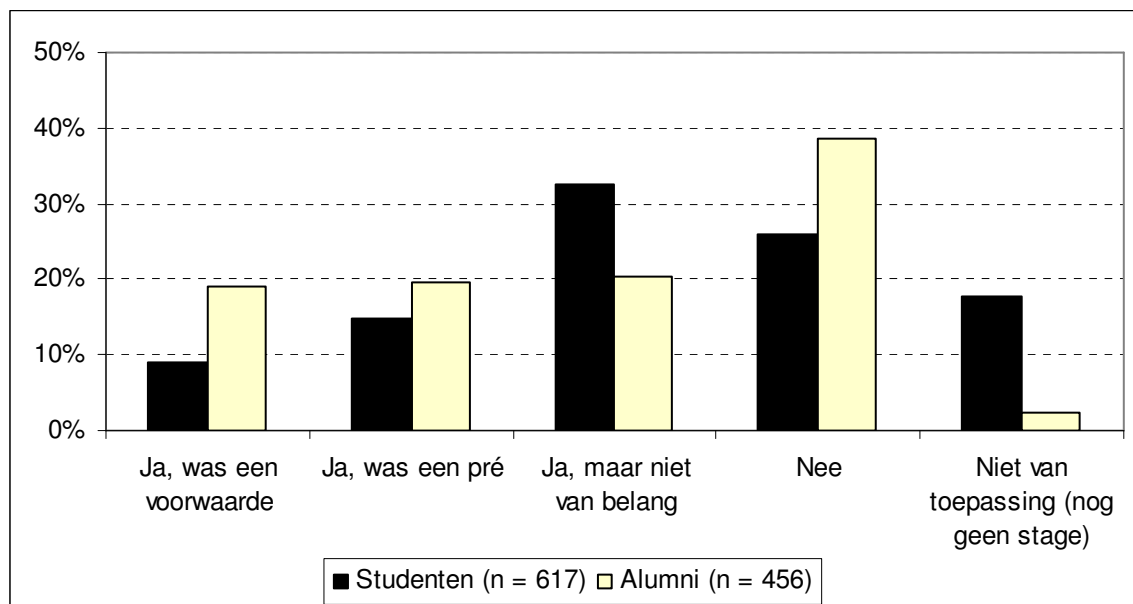
Hoofdstuk 5

Perspectieven op de arbeidsmarkt

5.1 Belang brede bevoegdheid

Op de vraag of er door personeel van de basisschool tijdens de stage(s) / praktijklessen op het belang van een brede bevoegdheid gewezen is, antwoordt een kwart van de studenten (25%) en maar liefst 39% van de alumni dat dit niet gebeurd is (zie figuur 5.1). Daarnaast geeft 33% van de studenten en 20% van de alumni aan dat er wel op gewezen is, maar dat het niet van belang was voor de stage(s) / praktijklessen. Bij bijna een kwart van de studenten (24%) en 39% van de alumni is er wel op gewezen en voor hen was het werken aan een brede bevoegdheid ook een voorwaarde of een pré.

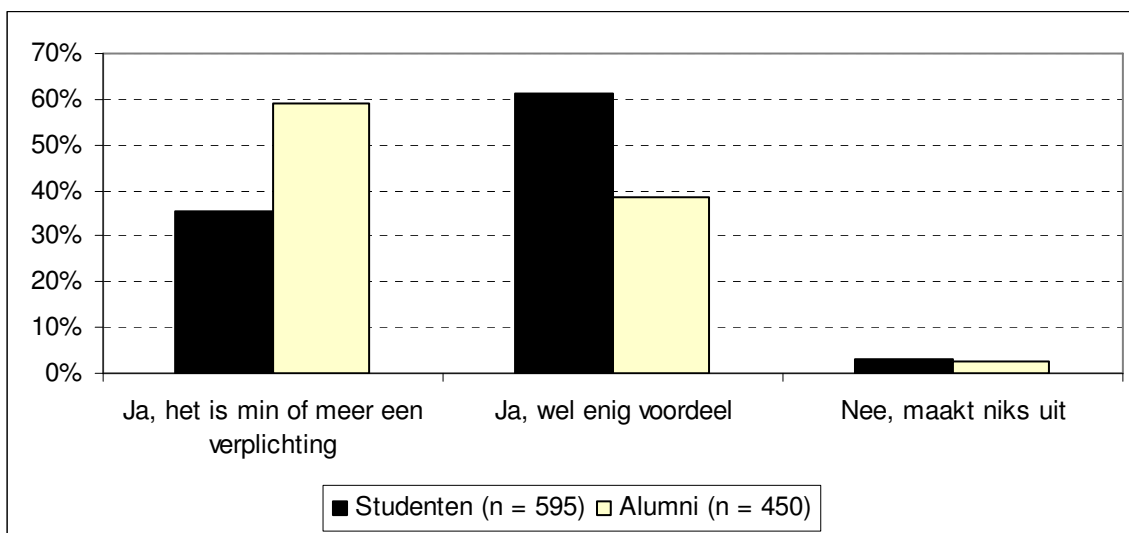
Figuur 5.1 Gewezen op belang brede bevoegdheid tijdens stage(s) / praktijklessen

Een duidelijke minderheid van zowel de studenten (3%) als de alumni (2%) ziet de meerwaarde van het hebben van een brede bevoegdheid niet (zie figuur 5.2). De overige respondenten zien

dat wel, al zijn vooral de studenten (61%) van mening dat hebben van een brede bevoegdheid bewegingsonderwijs enig voordeel biedt bij het verkrijgen van een baan als leerkracht in het basisonderwijs, terwijl de meerderheid van de alumni (59%) het min of meer als een verplichting ziet.

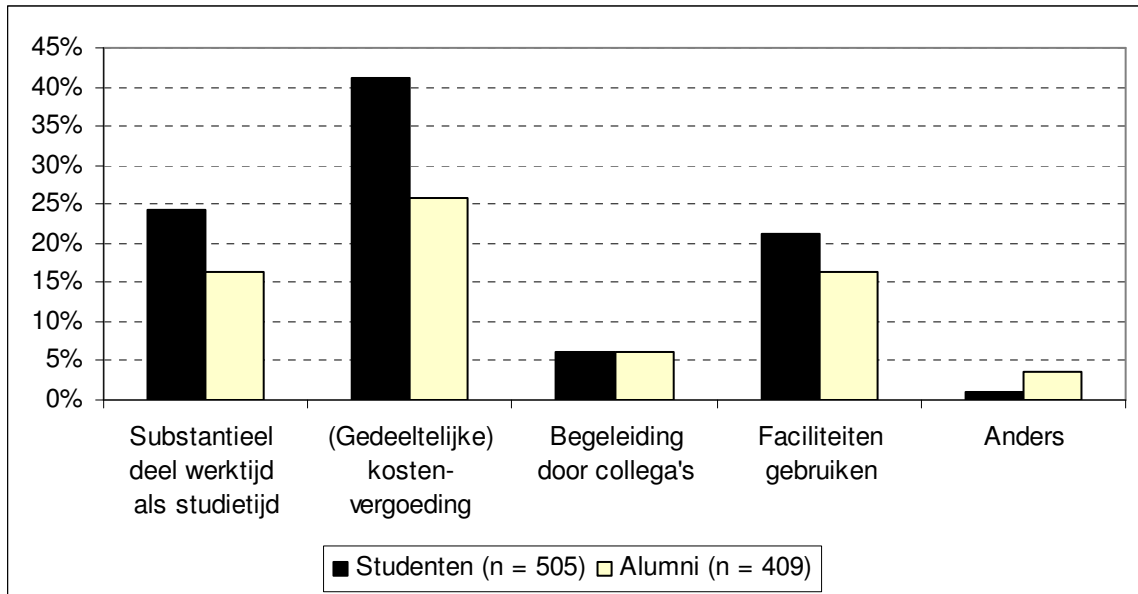
Figuur 5.2 Mate waarin brede bevoegdheid kansen op arbeidsmarkt vergroot

5.2 Verwachtingen jegens werkgevers

Als de respondenten in dienst treden bij een werkgever die vraagt de brede bevoegdheid bewegingsonderwijs te behalen, dan verwacht twee derde dat de werkgever de studiekosten (gedeeltelijk) vergoedt (zie figuur 5.3). Daarnaast ziet 41% van de respondenten graag dat de werkgever toestaat een substantieel deel van de werktijd te gebruiken als studietijd en 38% wil gebruikmaken van allerlei faciliteiten op het werk. Begeleiding door een of meerdere collega's is minder van belang. Er zijn geen opvallende verschillen tussen studenten en alumni.

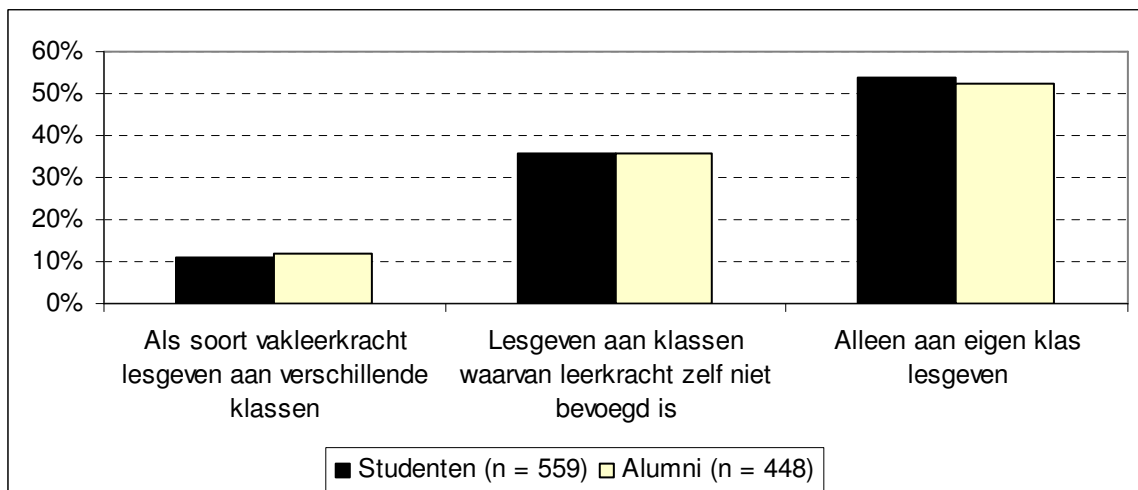
Figuur 5.3 Verwachte investeringen door werkgevers als niet breed bevoegde leerkrachten alsnog deze bevoegdheid willen behalen (meerdere antwoorden mogelijk)

5.3 Persoonlijke voorkeuren

Als de respondenten mogen kiezen in welk soort situatie zij bewegingsonderwijs geven dan kiest meer dan de helft van zowel de studenten als de alumni voor het alleen aan de eigen klas lesgeven. Ongeveer een derde van beide groepen is bereid bewegingsonderwijs te geven aan klassen waarvan de leerkracht zelf niet daartoe bevoegd is. 11% van de studenten en 12% van de alumni geeft de voorkeur aan het werken als een soort vakleerkracht bewegingsonderwijs aan verschillende klassen op een basisschool.

Figuur 5.4 Persoonlijke voorkeuren

Hoofdstuk 6

Conclusies en aandachtspunten

6.1 Conclusies

6.1.1 Leergang bewegingsonderwijs

Om bewegingsonderwijs te mogen geven aan álle groepen van het basisonderwijs is sinds kort een brede bevoegdheid verplicht. Om deze bevoegdheid te behalen dient door zowel studenten als alumni die vanaf 2005 zijn afgestudeerd aan de pabo de leergang bewegingsonderwijs te worden gevolgd. De belangrijkste redenen van de respondenten die wel de brede bevoegdheid willen behalen (65%) zijn de betere kansen op de arbeidsmarkt en het zo goed mogelijk opgeleid willen zijn om bewegingsonderwijs te geven. Er zijn ook respondenten die de brede bevoegdheid niet willen behalen (35%). Hun meest aangedragen argument is dat zij daar (nu) geen tijd of geld voor (over) hebben, gevolgd door het argument dat het lesgeven in sport en beweging hen niet trekt.

Als er eenmaal voor gekozen is om de leergang te volgen, dan kan deze initieel (in de vorm van een complete minor of in de vorm van deelcertificaten c.q. een minor met 2 of 3 van de 4 blokken) of postinitieel gevolgd worden. De redenen om voor een van de vormen te kiezen lopen uiteen. De respondenten die gekozen hebben voor de complete minor onderbouwen hun keuze veelal met het argument dat zij de arbeidsmarkt willen betreden met een brede bevoegdheid omdat het hun kansen op een baan zou vergroten. Bij de respondenten die de leergang via deelcertificaten volgen lijkt het vooral een kwestie van gebrek aan keuze: hun pabo biedt alleen deelcertificaten aan. Bij de respondenten die voor de postinitiële leergang hebben gekozen is het ook een keuze-kwestie: ofwel de respondenten hoeven of kunnen nog niet kiezen omdat ze nog niet zo ver met de opleiding gevorderd zijn, ofwel de respondenten waren al te ver met opleiding om nog voor de minor of de deelcertificaten te kunnen kiezen, ofwel hun pabo biedt de minor of deelcertificaten niet aan.

Het belang van ervaring als leerkracht voor het goed kunnen volbrengen van de leergang bewegingsonderwijs wordt door een krappe meerderheid van de respondenten onderschreven.

6.1.2 Investerings in tijd en geld

De belasting in uren van de leergang bewegingsonderwijs wordt door een ruime meerderheid van de respondenten als (zeer) zwaar beschouwd. Niet verwonderlijk vinden vooral de alumni dit. Immers, zij besteden veelal hun eigen tijd aan de leergang, terwijl de meeste studenten de leergang toch voornamelijk in studietijd volgen. Dit is in lijn met de verhouding werkelijk versus normatieve tijd: de werkelijk bestede tijd van de studenten is per saldo ongeveer gelijk aan de normatieve tijd, terwijl de alumni over het algemeen meer tijd zeggen te besteden dan er normatief voor staat. Met andere woorden, de alumni volgen de leergang met name in eigen tijd en besteden er ook nog eens meer tijd aan dan er normatief voor staat. Ondanks de zwaarte blijkt de bereidheid om de postinitiële leergang in eigen tijd te doen onder alumni wel groter dan onder de studenten die nog aan de initiële leergang moeten beginnen.

De kosten voor de (postinitiële) leergang bewegingsonderwijs worden of zijn door de meeste alumni die momenteel geheel of deels deze leergang volgen vooral óf geheel door henzelf óf geheel door de werkgever betaald. Bij de studenten en alumni die de (postinitiële) leergang hebben afgerond, loopt de wijze van bekostiging wat meer uiteen. Het grootste deel van de respondenten geeft echter aan dat een middenweg tussen het geheel door henzelf en het geheel door de werkgever betalen hun voorkeur geniet: ze zijn bereid om een deel van de kosten zelf te betalen als de werkgever het andere deel voor zijn rekening neemt.

Ondanks dat de leergang de respondenten (en dan met name de alumni) veel tijd kost, als zwaar wordt ervaren en in een behoorlijk aantal gevallen ook nog door henzelf moet worden betaald, wordt de investering over het algemeen wel de moeite waard gevonden. De studenten beoordelen de waarde van de investering nog iets hoger dan de alumni. Dit is niet verwonderlijk gezien de lagere investeringen in tijd en geld van de studenten ten opzichte van die van de alumni.

6.1.3 Perspectieven op de arbeidsmarkt

Ondanks dat de overgrote meerderheid van de respondenten denkt dat een brede bevoegdheid de kansen op de arbeidsmarkt vergroot, lijken de basisscholen minder belang te hechten aan een dergelijke bevoegdheid. Immers, er is door het personeel bij bijna een derde van de studenten tijdens hun stage niet gewezen op het belang van een brede bevoegdheid en als er al op gewezen is dan was een dergelijke bevoegdheid in een groot deel van de gevallen niet van belang. Bij een behoorlijk aantal basisscholen was het echter wel een pré of zelfs een voorwaarde.

Van de basisscholen die vragen de brede bevoegdheid te behalen, verwachten de respondenten die deze bevoegdheid nog niet hebben van de scholen dat ze hen allereerst tegemoetkomen in geld en in mindere mate in tijd. Dit sluit aan bij de bereidheid van een groot deel van de respondenten om de leergang deels op eigen kosten en deels in eigen tijd te volgen.

Tot slot geeft iets meer dan de helft van de respondenten aan het liefst alleen voor de eigen klas alle lessen verzorgen. De mogelijkheid om als een soort vakleerkracht aan verschillende klassen op een basisschool bewegingsonderwijs te geven geniet de voorkeur van een kleine minderheid.

6.1.4 Punten van belang

Bij de evaluatie van de leergang bewegingsonderwijs is aangegeven dat er twee punten met name van belang zijn: de zwaarte van het vereiste kennis- en vaardigheidsniveau en de inzetbaarheid van de schoolverlaters. De resultaten uit het onderhavige onderzoek onder studenten en alumni die op deze gebieden betrekking hebben, worden hier nogmaals samengevat.

Ten aanzien van de zwaarte blijkt dat de studenten de leergang overwegend als zwaar beoordelen. Gemiddeld scoren zij een 3,6 op een schaal van 1 (= zeer lichte belasting) tot 5 (= zeer zware belasting). De alumni beoordelen de leergang zelfs als zeer zwaar; hun gemiddelde score komt uit op 4,3. Daarnaast zegt 46% van de studenten/alumni dat ervaring als groepsleerkracht nodig is om de leergang bewegingsonderwijs goed te kunnen volbrengen. Daar staat tegenover dat 24% dit niet nodig acht. In grote lijnen denken studenten en alumni hier hetzelfde over.

Ten aanzien van de inzetbaarheid denken bijna alle studenten (97%) dat een brede bevoegdheid de kansen op baan als leerkracht in basisonderwijs vergroot. Bij de alumni onderschrijft 98% deze opvatting.

6.2 Aandachtspunten

Ondanks dat de respondenten de investering in de leergang over het algemeen waard vinden en dat zij denken dat het hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot, signaleert dit onderzoek ook een aantal punten van aandacht. Deze punten kunnen aanleiding zijn om vigerend beleid omtrent de leergang bewegingsonderwijs aan te passen. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

- Keuzemogelijkheden: sommige studenten hebben geen vrije keuze voor de vorm van de leergang bewegingsonderwijs omdat hun pabo alleen één bepaalde vorm aanbiedt.
- Zwaarte opleiding: het volgen van de leergang wordt zowel initieel als postinitieel als (zeer) zwaar ervaren, waarbij de postinitieële vorm als het zwaarst wordt beschouwd.
- Belang: relatief veel basisscholen wijzen de pabo-studenten tijdens hun stage niet op het belang van een brede bevoegdheid.
- Voorkeur respondenten: de meeste studenten willen het liefst voor de eigen klas alle lessen verzorgen. Zij zullen dan ook de brede bevoegdheid moeten behalen. Echter, een behoorlijk aantal respondenten geeft ondanks hun voorkeur aan de brede bevoegdheid niet te willen behalen.